

FI lausuntopyyntö VV

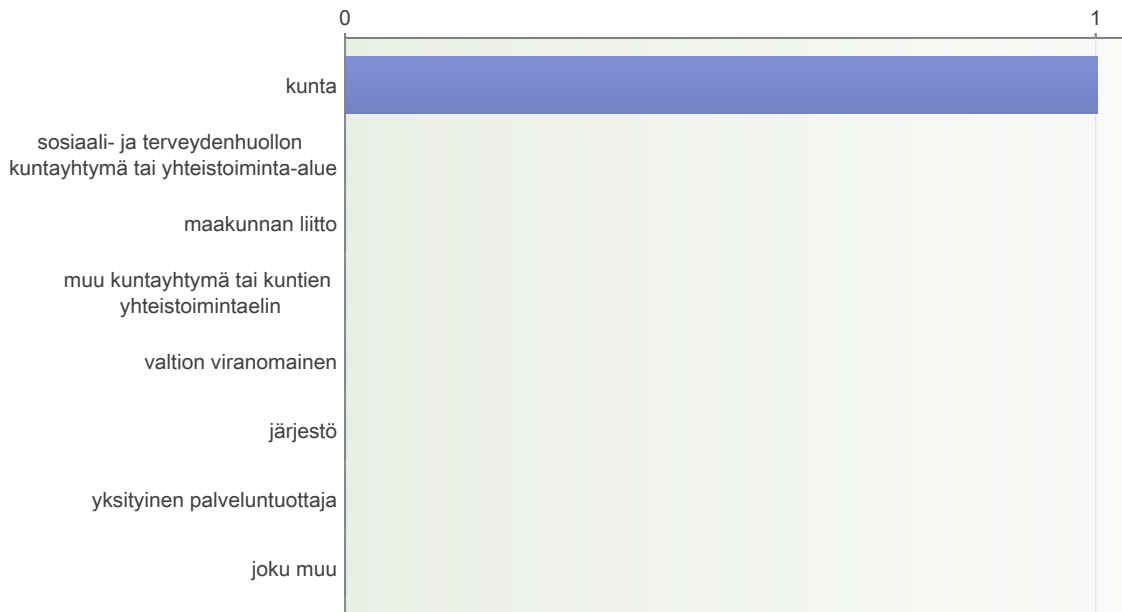
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Uudenkaupungin kaupunki	Eija Hepojoki	sari.rantanen@uusikaupu nki.fi, 0505756525	27.3.2017	Kaupunginvaltuusto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus toteutuu parhaiten suurissa kaupungeissa, joissa palvelujen käyttäjien määrä on suuri. Pienissä kunnissa palvelujen tuottajille ei ole riittävää markkinaa, vaikka palveluntuottajien verkostoitumismahdollisuus asiaa vähän parantaakin. Liikelaitoksella tosin on mahdollisuus tuottajana alueilla, jossa tuotanto ei ole markkinaperusteisesti kannattavaa. Tämä lisää yhdenvertaisuutta.

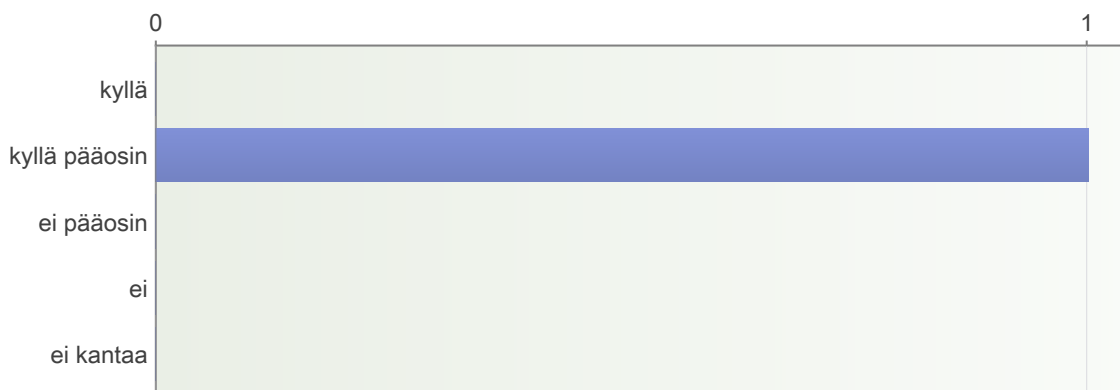
Työterveyshuollon jäädessä soten ulkopuolelle aiheuttaa sen, että suurella osalla työikäisillä on käytössä rinnakkaiset järjestelmät.

Uusikaupunki katsoo, että myös kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämisvastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon.

Valinnanvapauden riskinä on se, että ne asiakkaat käyttävät valinnanvapauttaan, jotka muutenkin ovat kykeneviä huolehtimaan omista asioistaan.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntoluonnoksella oleva lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaisiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia voi olla rajoittunut.

Kilpailu palvelutuottajien välillä voi parhaimmillaan johtaa asiakkaan saamaan palvelun laatuun myönteisesti. Tosin palvelujen valinnassa iso joukko kansalaisia tarvitsee ohjausta ja neuvontaa valitessaan palveluita, joten joillakin asiakasryhmillä valinnan joutuu tekemään muu kuin asiakas itse.

Vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin ovat kuitenkin rajattuja. Maakunnan oikeus säädellä palvelusta maksettuja korvauksia rajoittaa asiakkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa rajoittamattomasti saadun palvelun sisältöön. Asiakkaiden vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat palveluntuottajan valintaan. Päätöksen palvelujen saannista tekee yhä palveluntuottaja ja viranomainen. Palveluohjauksella varmistetaan asiakkaan kuuleminen.

Asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksien rajallisuuden sisällyttäminen valinnanvapauteen on välttämätöntä palvelujen kokonaiskustannusten hillinnän näkökulmasta. Palvelujen saannin tulee jatkossakin perustua palvelujen tarpeeseen ja objektiiviseen palvelutarpeen arvioon. Julkinen talous ei kestä palvelujärjestelmää, joka perustuu vahvasti asiakkaiden toiveisiin.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

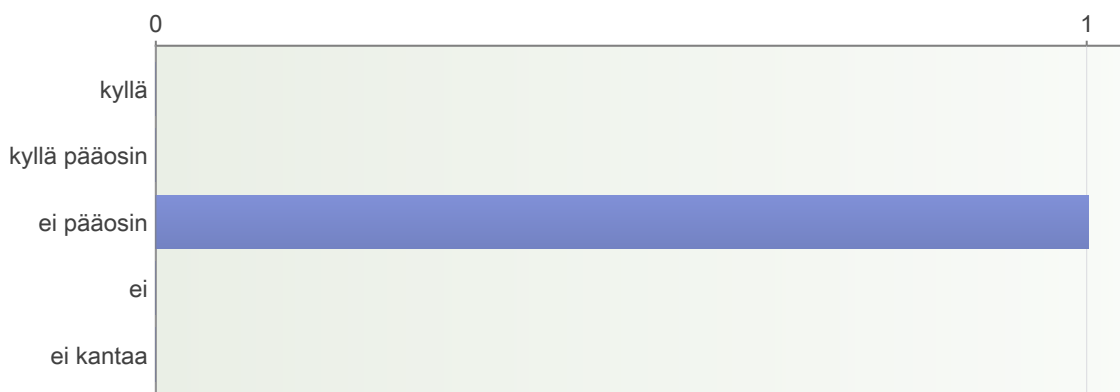
Vastaajien määrä: 1

- Kts ed. vastaukset. Laki mahdollistaa parhaiten vähän palveluita käyttävien palvelut.

Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitetTUja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

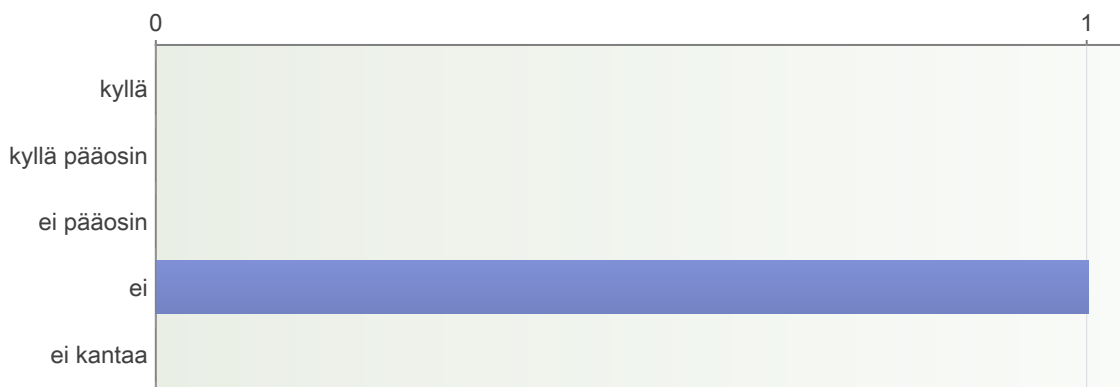
- Palvelujen yhteen sovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla.

Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

Ongelmana on, että käytössä ei ole toimivia ict -ratkaisuja eikä yhteisiä tietovarantoja, ei yhteisiä laatukriteereitä, eikä vertailutietoja palveluista. Myös tarvittavia neuvontapalveluja ei ole luotu.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ainakin lyhyellä aikavälillä on odotettavaa, että sosiaali- ja terveystalouden kustannukset nousevat mm. palkkaharmonisointien takia. Myös toiminnallisten päällekkäisyyksien purkamiset, ICT-kehittämissuunnitelmat, yhtiöittämiset jne. tulevat ainakin alkuvaiheessa lisäämään merkittävästi kustannuksia. Kustannuksia syntyy myös siitä syystä, että todennäköisesti ainakin osa itsemaksavista yksityissektorin asiakkaista siirtyy uudistuksen jälkeen julkisesti rahoitettujen valinnanvapauspalvelujen piiriin. Odotettavaa lisäksi on, että tulevan sote-järjestelmän hallinnolliset kustannukset kasvavat nykyisiin hallinnollisiin kustannuksiin verrattuna.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

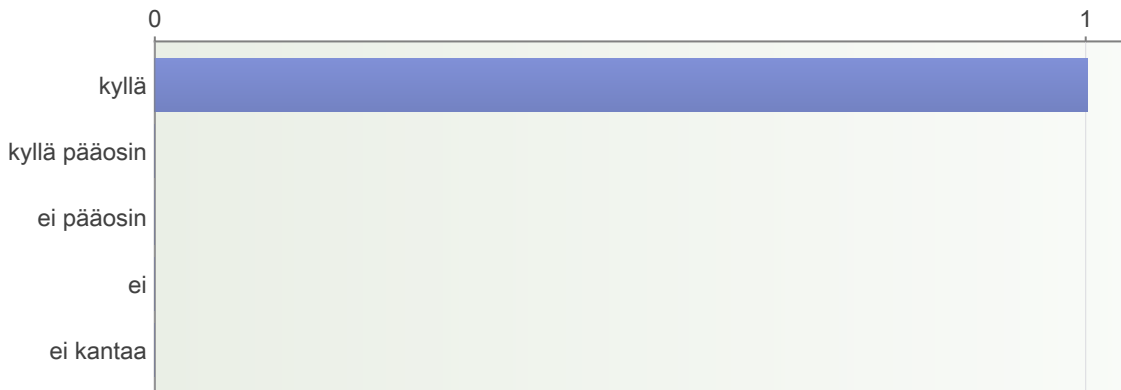
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän 40 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että julkisen yhtiön voi omistaa liikelaitos. Perustelutekstejä voi helposti ja käänteisesti tulkita siten, että maakunnan järjestäjäorganisaatiolla ei ole suoraa omistusta tuotantoyhtiöihin. Tulkinta voi olla väärä, koska lainsäädännössä ei toisaalta kielletä maakunnan järjestäjäorganisaation omistajuutta. Liikelaitoksen omistus yhtiöissä voi vaikeuttaa yhtiöiden demokraattiseen päätöksentekoon perustuvaa konserniohjausta. Liikelaitoksen operatiivinen johtovastuu on johtokunnalla eikä demokraattisesti valituilla maakunnan valtuutetuilla. Lainsäädännössä vastaava liikelaitoksen yhtiön omistajuus ilmenee pykälän 23 asiakassetelien tuottamista koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Yhtiöiden omistajuus tulisi saattaa mahdolliseksi myös maakunnan järjestäjäorganisaatiolle ja tämä mahdollisuus tulisi näkyä selvästi lainsäädännössä tai ainakin lainsäädännön perusteluissa.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

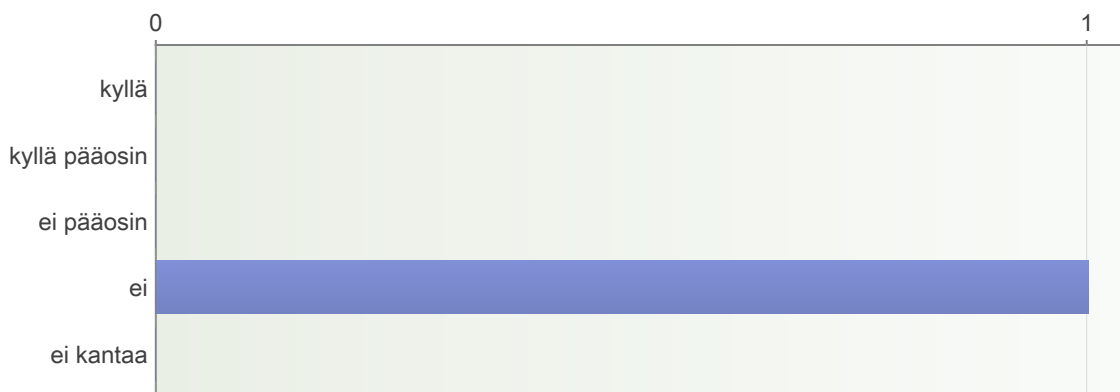
Vastaajien määrä: 1

- Teoriassa kyllä: palvelujen etäännyttäminen (keskittäminen) palvelujen käyttäjistä aiheuttaa tarpeen innovoida palveluntuottamistapoja (esim. verkkopalvelut, itsediagnostiikka tekoälyn avulla, ylipäättään tekoälyn laajempi käyttöönotto digitalisaation eteneminen....).

On mahdollista, että syntyy toimintatapoja, joilla saadaan prosessien osia tai yksittäisiä toimintatapoja kehitettyä hyvin toimiviksi, mutta tällöin myös osaoptimoinnin riski on olemassa. Esimerkiksi palvelujen saatavuus voi parantua merkittävästi (lääkärijonot), mutta asiakkaan / palvelujen käyttäjän varsinaiseen tarpeeseen nopea pääsy lääkäriin ei välttämättä ole ratkaisu, vaan ratkaisu voisi löytyä esimerkiksi jäljelle jäävän kunnan tarjoamista hyvinvointia ja terveyttä edistävästä vapaa-ajan palveluista.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lainsäädännössä ei ole yksityiskohtaisesti ja palvelukohtaisesti määritelty, mitkä palvelut kuuluvat tuotettavaksi yhtiömuotoisesti sote-keskuksissa ja mitkä palvelut jäävät liikelaitoksen tuotannon piiriin. Tältä osin lainsäädäntöä tulee tarkentaa ja täsmentää. Lainsäädännössä ei ole myöskään esitetty valmista ratkaisua siitä, miten yhtiömuotoisessa sote-keskuksessa voidaan tehdä julkisen vallan piiriin kuuluvia viranomaispäätöksiä. Viranomaisvallan käyttö yhtiöissä tulee ottaa huomioon lain jatkovalmistelussa.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

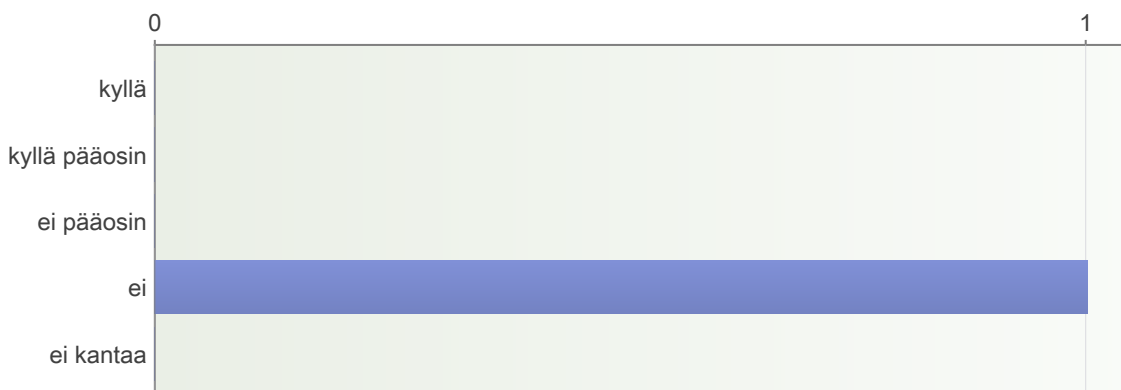
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskusten mahdollisuus käyttää maksuseteleitä mahdollistaa sote-keskusten perustamisen myös alueille, joissa on pieni väestöpohja. Toisaalta sote-keskusten kapitaatiokorvauksiin perustuva rahoitusmalli tulee merkitsemään samanaikaisesti sitä, että sote-keskuksia voivat perustaa vain toimijat, jotka keräävät itselleen suuret asiakasmäärät. Näin siitä syystä, että keskimääräinen vuosikorvaus yhdestä asiakkaasta jäänee melko pieneksi. Tästä seuraa, että taloudellisten riskien minimoimiseksi sote-keskuksilla on oltava listautuneina myös sellaisia asiakkaita, joiden palvelujen käyttö on erittäin vähäistä.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

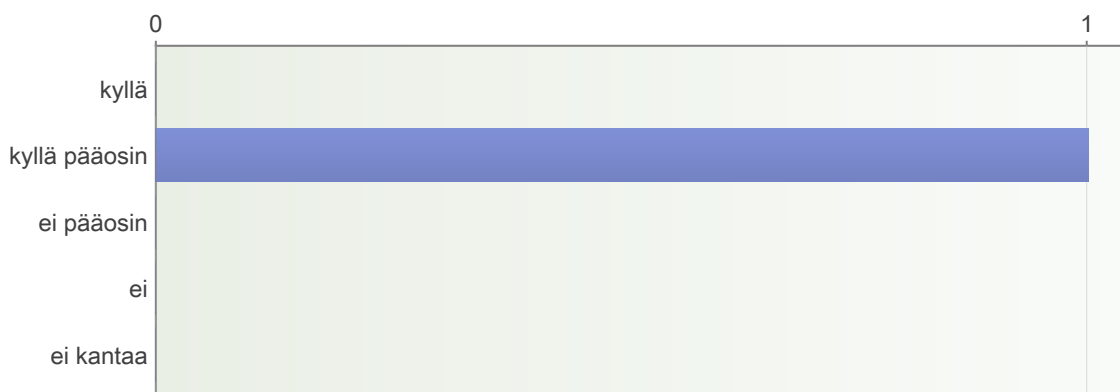
Vastaajien määrä: 1

- Merkittävin taloudellinen kannustinongelma ilmenee sote-keskusten jatkopalveluun ohjauksessa. Sote-keskukset voivat ainakin teoriassa optimoida taloudellista tulostaan ohjaamalla suuren osan asiakkaistaan maakunnan suoraan rahoittaman liikelaitoksen palveluihin. Tällaisten ei toivottujen kannustinvaikutusten eliminoiminen näyttää jäävän yksittäisten maakuntien vastuulle.

Asiakkaalla tulisi olla oikeus maksuseteliin vain, mikäli sote-keskus ei kykene toteuttamaan omana tuotantonaan kyseistä palvelua. Sote-keskuksilla tulee olla lisäksi itsenäinen valta määrittellä, ottaako se maksusetelin vapaaehtoisesti käyttöön valitsemissaan palveluissa.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

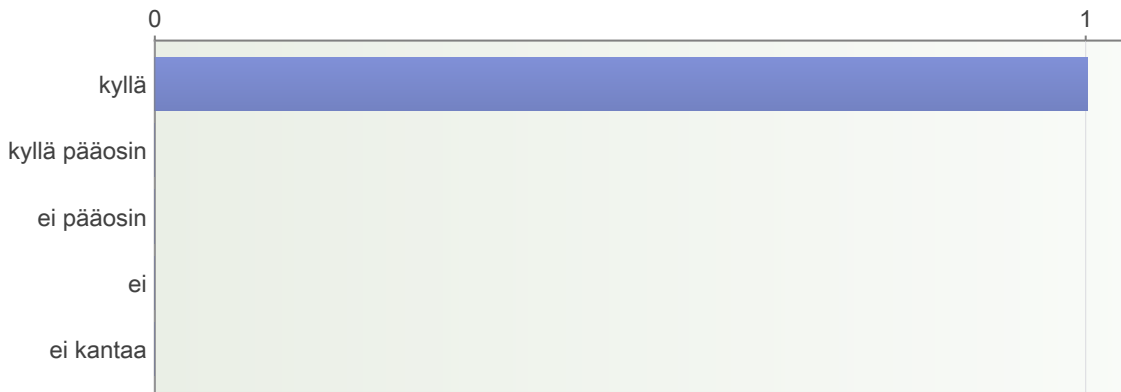
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

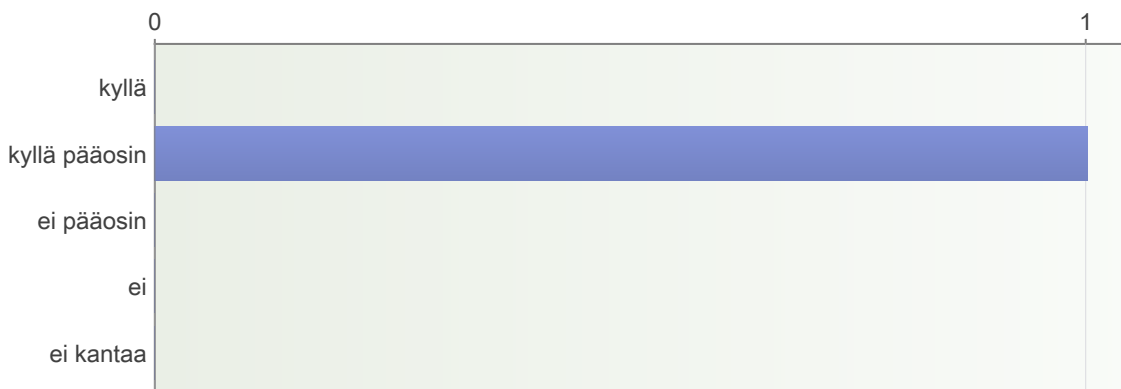
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

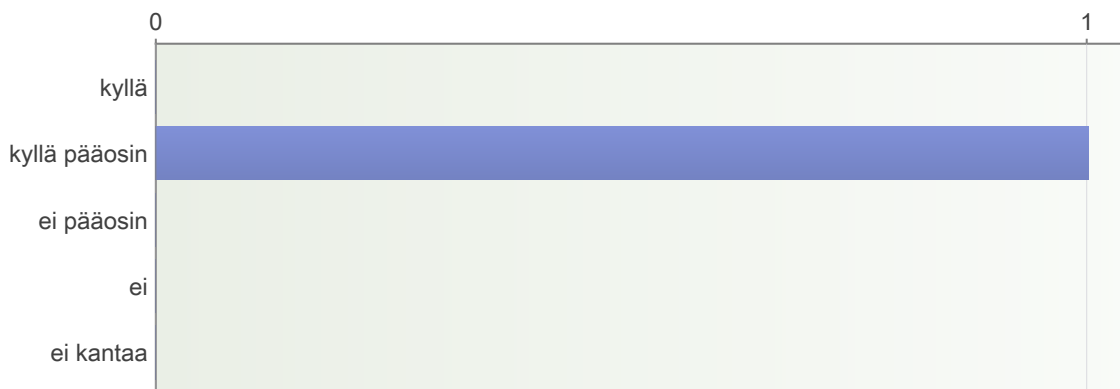
Vastaajien määrä: 1

- Päätöksen teon tukeen tarvittavat henkilöt tulevat olemaan uusi ammattikunta, joita tarvittaneen paljon.

Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaatii tarkat määrittelyt mitä, kenelle ostetaan ja millä hinnalla/ laadulla. Onnistuu vain , jos on järjestäjällä on koko ajan ajantasainen tiedontuotanto eri palveluntuottajien toiminnasta. Tällaista haku-/vertailukonetta ei vielä ole.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta. Säästötavoitteen kannalta ongelmia aiheutuu siitä, että perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

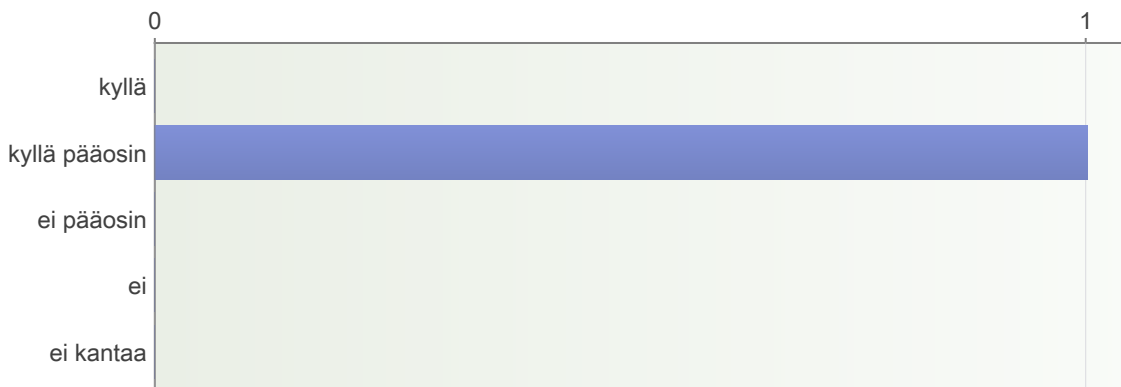
Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.

Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

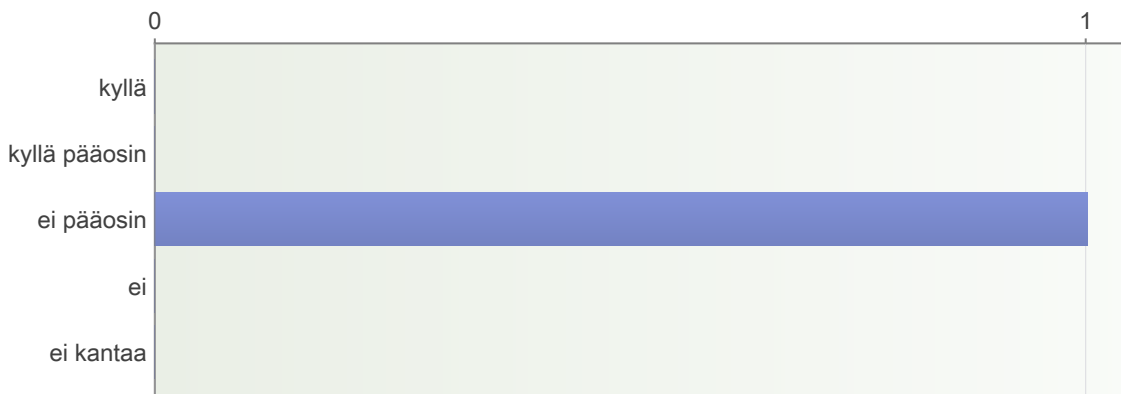
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaat tulevat tarvitsemaan paljon ohjaus- ja neuvontapalveluja sekä päätöksentekoa tukevaa henkilöstöä.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kts edellinen.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

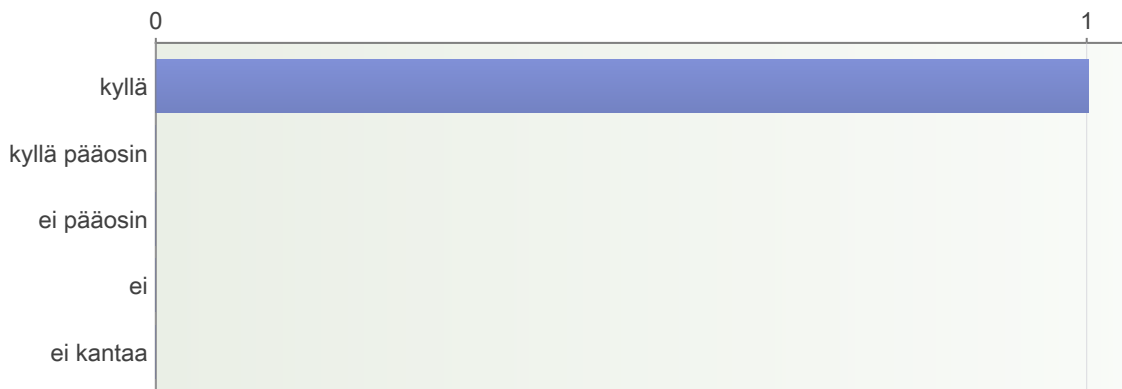
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tiukempi valinta ja valvonta on perustellumpi vaihtoehto toteuttaa hyväksymismenettely. Luottamukseen perustuva ilmoittautumisen hyväksyntä on liian kevyt ratkaisu. Viranomaistoiminta ei voi perustua asiakkaiden itse tekemään mahdolliseen palvelun puutteiden seurantaan ja ilmoittamiseen.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

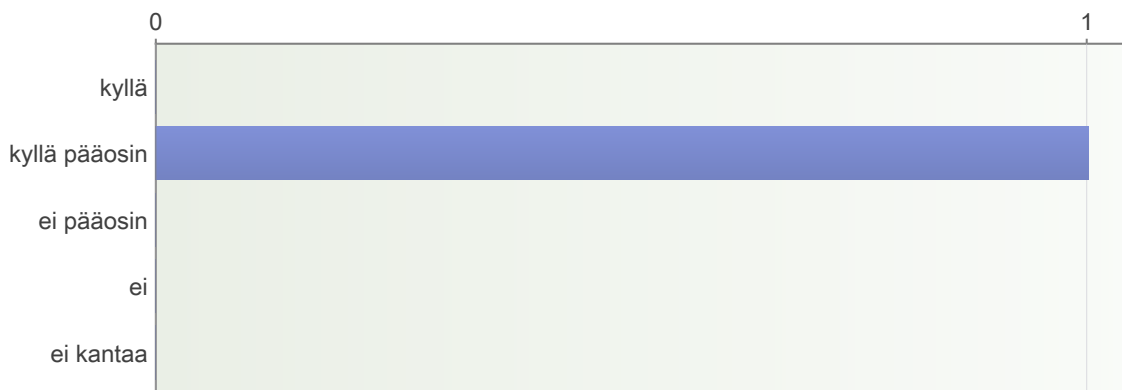
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

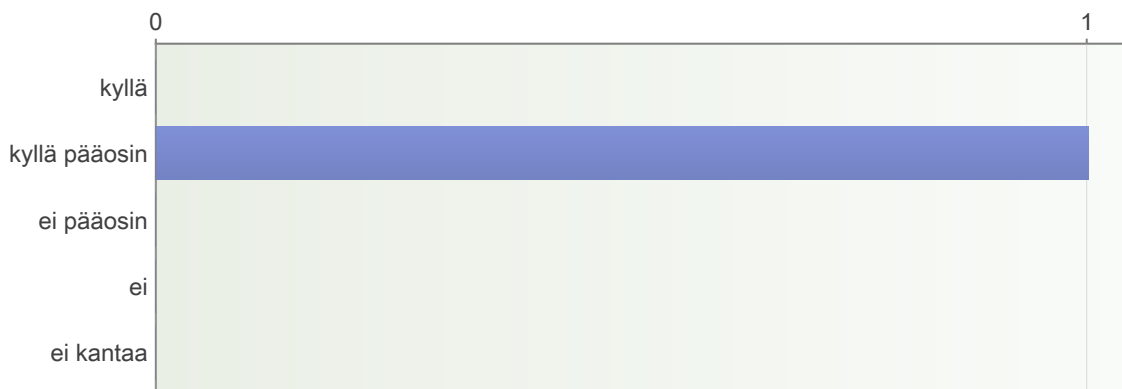
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

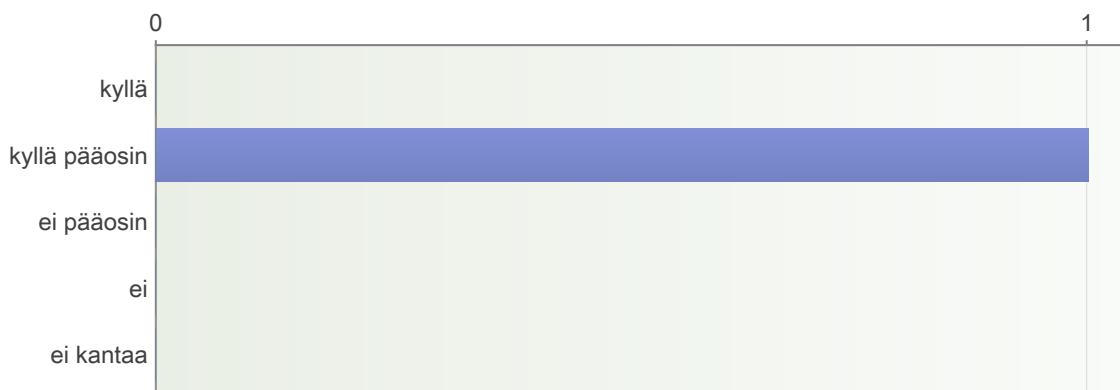
- Riittävä rahoitus on epämääräinen käsite. Todennäköisesti tulee aiheuttamaan palveluntuottajien joukossa palveluiden priorisointia ja myös asiakkaiden priorisointia

Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan. Suun terveydenhuollossa kapitaatikertoimet eivät ole toimivia.

Lisäksi on huomattava, että nykyisen valtionosuusjärjestelmän tarvekertoimet on laadittu koko sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten vakiointia varten. Ne eivät siten ole parhaimmat mahdolliset perustason sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kustannuskorvausten kertoimiksi.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

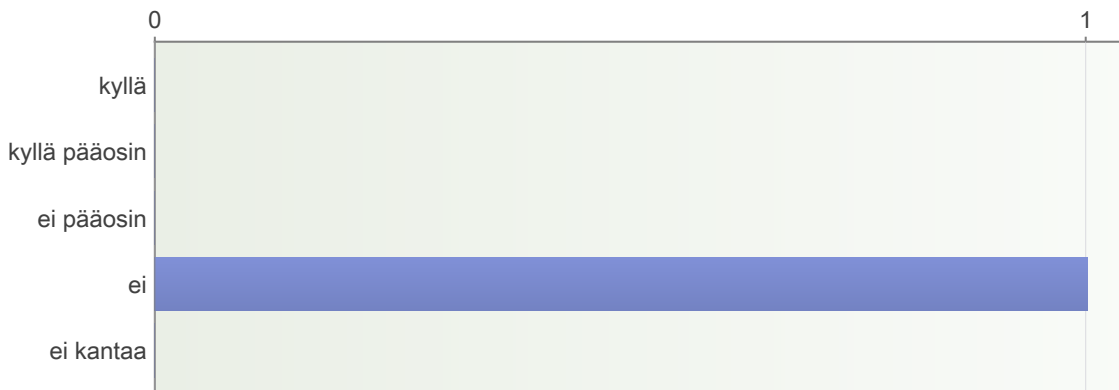
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 §:n mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistuksen esitetty aikataulu mahdollistaa uuden maakunnallisen hallintorakenteen perustamisen ja sen vaatiman päätöksentekojärjestelmän muodostamisen. Sen sijaan ajallisia ongelmia syntyy sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjäorganisaation ja tuottajaorganisaatioiden toiminnan käynnistämisessä.

Palvelujen järjestäminen perustuu jatkossa tiedolla johtamiseen ja tiedon vapaaseen liikkumiseen. Palvelun järjestäjän edellyttämät tietojärjestelmiä ei ole valmiina. Myöskään tuotteistusta eikä muita sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisen korvausjärjestelmiä ole tehty. Pelkästään vaadittavien tietojärjestelmäratkaisujen hankinta julkista hankintamenettelyä noudattaen vie aikaa.

Yksikään yhtiö ei voi myöskään aloittaa valinnanvapauden ehdoilla toteutettavaa palvelutuotantoa, mikäli palvelunjärjestäjällä ei ole valinnanvapautta koskevan lainsäädännön mukaista sähköistä talous- ja toiminnanohjausjärjestelmää sekä palvelujen tuotteistusta. Yhtiö voi saada rahoituksensa toimintaan vain, mikäli maakunnalla palvelujen järjestäjänä on kyky allokoida resursseja palveluntuottajille reaaliajassa valinnanvapautta käyttävän asiakkaan mukana.

Julkisen tuotannon yhtiöittäminen tulee olemaan prosessina pitkäkestoinen, mikäli lähtökohtana on, että muutosvaiheessa julkinen tuotanto halutaan saada heti kilpailukykyiseksi. Varsinais-Suomen julkisissa sote-palveluissa työskentelee yli 20 000 henkilöä, jotka kaikki tulee siirtää uusien työntekijöiden palvelukseen viimeistään 2019 mennessä. Mikäli halutaan varmistua palvelujen toimivuudesta muutosvaiheessa, on henkilöstö käytännössä siirrettävä tulevien yhtiöiden ja liikelaitoksen palvelukseen vuoden 2018 aikana ja mielellään jo vuoden 2018 alussa. Työ tulee olemaan valtava mm. mahdollisten palkkaharmonisointien takia. Henkilöstön siirtoa vaikeuttaa myös se seikka, että maakunnallisten yhtiöiden perustaminen on mahdollista

vasta maakuntavaltuuston ja hallituksen toiminnan käynnistyttyä keväällä 2018.

Esitetyt palvelujen tuotantoon ja yhtiöittämiseen liittyvät asiat ovat uudistuksen näkökulmasta kriittisiä ainakin kahdesta näkökulmasta. Huolimaton ja riittämättömällä ajalla toteutettu valmistelu voi vaarantaa potilasturvallisuuden sekä asiakkaiden oikeuksien turvaamisen. Lisäksi vaillinaisen valmistelu synnyttää todennäköisesti tilanteen, jossa julkisomisteinen yhtiötetty tuotanto ei ole kykenevä vastaamaan valinnanvapausmarkkinoiden haasteeseen. Julkisomisteisen tuotannon säilyvyys on liian kireällä valmisteluajataululla uhattuna.

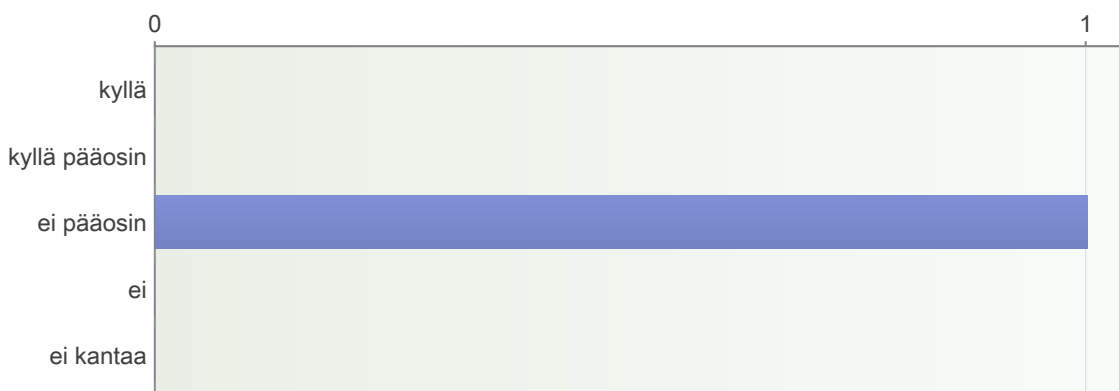
On suotavaa, että lainsäädännön voimaantuloa porrastetaan. Vuonna 2019 voidaan toteuttaa hallinnolliset muutokset, tuotannon uudet hallintomuodot huomioiden. Siirtymävaiheessa palvelujen rahoitus on perusteltua toteuttaa budjettirahoituksella ja valinnanvapausmallin käyttöönotto on otettava käyttöön vasta myöhemmin. Yhtäaikainen hallinnon, tuottamistapojen ja palvelujen rahoitus- ja ohjauksetöytäntöjen muutos ei voi tuottaa hyvää ja toimivaa lopputulosta.

Lakiluonnoksessa esitetyn sosiaali- ja terveystöpalvelujen valinnanvapausmallin toteuttaminen on käytännössä mahdollista, mutta vain, mikäli valmisteluun varataan riittävästi voimavaroja ja aikaa. Lakiluonnoksissa esitetty lain voimaantulo on määritelty liian kireäksi. Yksityiskohtaisemmat lain toimeenpanossa tarvittavat määrittelyt jäävät ministeriöiden, maakuntien tai muiden viranomaisten ratkaistaviksi. Tällaisia toimeenpanon edellyttämiä operatiivisia päätettäviä asioita ovat esimerkiksi valinnanvapauden edellyttämien tietöjärjestelmien valinta ja toimeenpanovastuut sekä valinnanvapausmalliin liittyvä tuotteistus ja palvelujen hinnoittelu. Lainsäädännön toimeenpanon näkökulmasta on selvää, että iso ja vaikea osa työstä on vielä tekemättä.

Valinnanvapauslainsäädäntö ei sellaisenaan takaa sitä, että sote-uudistus olisi toimeenpantavissa siirtymäajat huomioiden vuodesta 2019 alkaen.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämövastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

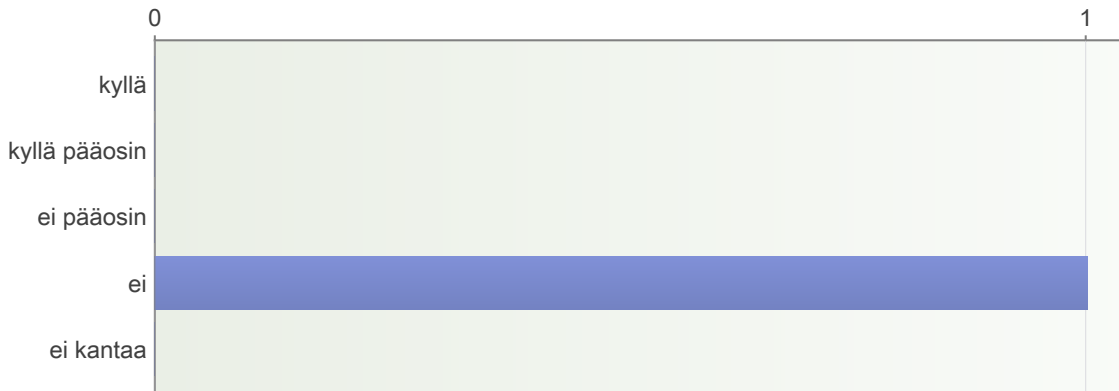

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueelle. Sosiaalipalveluihin liittyviä markkinoita voi sen sijaan henkilökohtaisen budjetin myötä syntyä myös harvemmin asutuille alueille. Riskinä on sote-palvelujen markkinoiden keskittyminen erityiskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

Verkostoituvatkaan palveluntuottajat pienen väestöpohjan alueilla eivät kuitenkaan saane toimintaansa kannattavaksi.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskusten mahdollisuus käyttää maksuseteleitä mahdollistaa sote-keskusten perustamisen myös alueille, joissa on pieni väestöpohja. Toisaalta sote-keskusten kapitaatiokorvauksiin perustuva rahoitusmalli tulee merkitsemään samanaikaisesti sitä, että sote-keskuksia voivat perustaa vain toimijat, jotka keräävät itselleen suuret asiakasmäärät tai joilla on mahdollisuus rahoittaa toimintaa olemassa olevasta vakaasta taloudesta. Näin siitä syystä, että keskimääräinen vuosikorvaus yhdestä asiakkaasta jäänee melko pieneksi. Tästä seuraa, että taloudellisten riskien minimoimiseksi sote-keskuksilla on oltava listautuneina myös sellaisia asiakkaita, joiden palvelujen käyttö on erittäin vähäistä. Vaikuttaa siltä, että sote-keskusten perustaminen tulee olemaan vaikeaa pk-yrityksille. Pk-yrityksille voi olla luontevaa toimia sote-keskuksille maksusetelituottajina.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslakiluonnoksen mukaan julkiset palvelut eivät enää muodosta rakenteellisesti ehyttä kokonaisuutta. Ennaltaehkäisevien palvelujen osalta palvelujen rakenteellinen hajaannus ilmenee ehkä selkeimmin lasten ja nuorten palveluissa. Lakiluonnosten mukaan valinnanvapauden ulkopuolelle jäävät opiskelija- ja kouluterveydenhuolto. Sen sijaan neuvolapalveluissa vastuu jäänee sote-keskuksille. Lastensuojelupalveluissa merkittävin vastuu puolestaan jää liikelaitokselle.

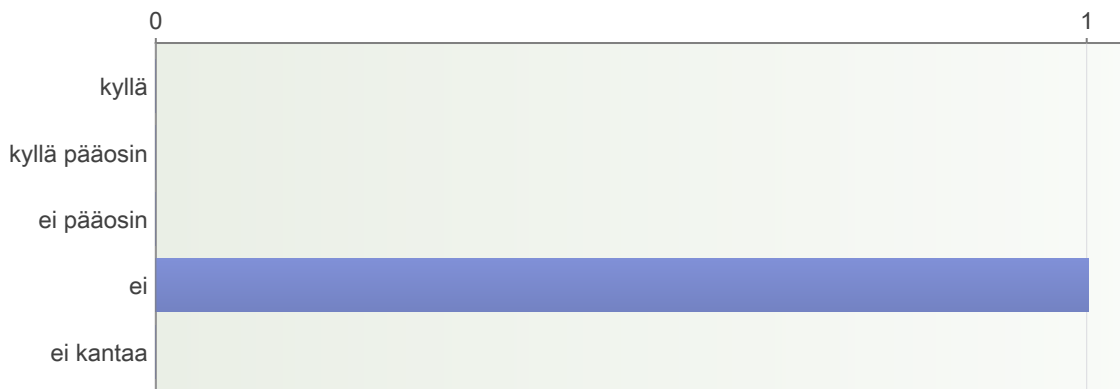
Hyvää uudistuksessa on yhteinen ict-kokonaisuus, joka mahdollistaa tiedonkulun ja parantaa näin asiakas- ja potilasturvallisuutta ja poistaa päällekkäisyyksiä. Yhteiset tietovarannot luovat pohjaa päätöksenteolle. Uudistuksen edellytyksiä ovat, digitalisaatio, tekoälyn ja teknologian laajempi käyttö, uudet toimintamallit. Nämä kaikki ovat mielekästä palvelujen nykyaikaistamista. Hyvää on perustason vahvistaminen niin, että erityisosajia voidaan siirtää näihin työyksikköihin.

Liikelaitoksen erityispalvelujen volyyymi supistunee suhteessa sairaanhoitopiirien nykyisiin palveluihin terveyspalvelujen osalta ja laajenee vaativien sosiaalipalvelujen osalta. Terveyspalvelujen kirjon supistuminen selittyy mm. sote-keskuksiin siirrettävillä erikoislääkärivastaanottopalveluilla sekä käyttöön otettavilla asiakaseteleillä. Erikoissairaanhoidon henkilöstö hajaantuu liikelaitoksesta sote-keskuksiin ja erityispalveluja tuottaviin yhtiöihin. Kehitys kääntää osaltaan vallalla olevan sairaanhoitopiirien palvelujen

keskittämiskehityksen palvelujen hajauttamiskehitykseksi. Näin etenevä muutos synnyttää vastaavasti tarpeen keskittää vaativinta erikoissairaanhoidoa entistä voimakkaammin. Tämä siitä syystä, että vaativan hoidon 24/7 palveluvalmius voidaan varmistaa vain riittävällä henkilöstömäärällä. Valtakunnallinen vahva ohjaus vaativan hoidon keskittämiseen tulee varmistaa, mikäli valinnanvapausmalli toteutetaan lakiluonnoksissa esitetyn kaltaisena.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hammashuolto on perusteltua saattaa samoilla periaatteilla toimivaksi palveluksi kuin muutkin terveystoimet. On kuitenkin tiedostettava, että tämä muutos tulee aiheuttamaan julkisten kustannusten nousua. Näin siitä syystä, että osa nykyisin itse maksavista hammashuollon asiakkaista siirtyy julkisesti rahoitetun palvelun piiriin.

Käytännössä asiakkaat, jotka ovat kykeneviä tekevät valinnat valitsevat yksityisen, koska listassa ei ole muita siinä vaiheessa. Listautumisvaihtoehdot tuleekin avata vasta, kun myös maakunnan liikelaitoksen/yhtiön on ollut mahdollisuus listautua.

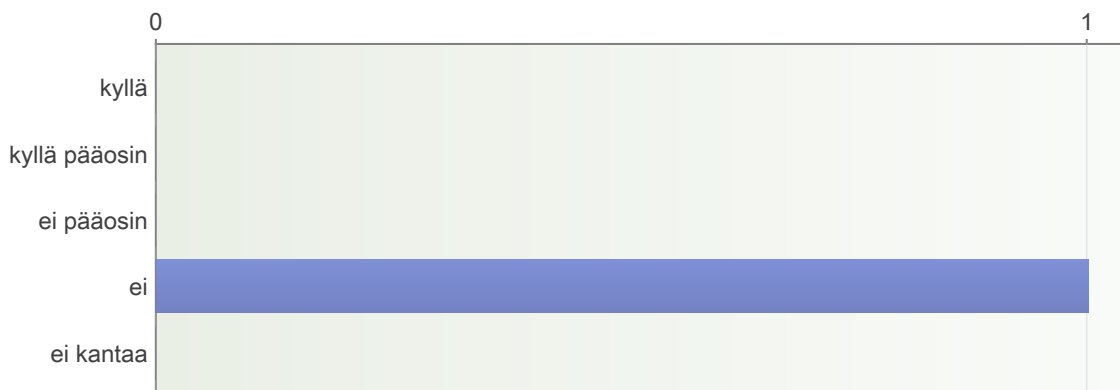
Hammashoidon yhtenäisyys pirstoutuu ja työntekijöiden työ yksipuolistuu, syntyy kouluhammashoitoloita ja aikuishammashoitoloita. Lisäksi huolettaa ennaltaehkäisevän työn jatkuvuus kentän pirstoutuessa.

Jotta edes olisi mahdollisuus onnistua, niin ICT ratkaisujen on oltava äärimmäisen toimivia ja ajantasaisia, oli tuottaja yksityinen tai julkinen liikelaitos tai yhtiö.

Pienten hammashoidon tuottajien on yhdistyttävä, koska muuten eivät täytä sertifiointikriteereitä. Tämä pudottaa pois pienen paikkakunnan yksityishammaslääkärin, jolla ei kollegoita lähellä, tai sitten "myytävä" vastaanottoonsa suurille terveysalan tuottajille.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyseessä on äärimmäisen iso muutos ja esitettyjen lakimuutosten ennakoarviointia voidaan pitää riittämättömänä. On hyvin todennäköistä, että uudistuksen seurauksena syntyy vaikutuksia, joita ei ole osattu ennakoida. Muutoksen toimeenpanossa tulee tästä syystä varautua nopeisiin korjausliikkeisiin niin maakunnan kuin valtakunnankin tasolla. Uudistusta toteutetaan kiireellä ja osin riittämättömin lähtötiedoin. Toisaalta on myös todettavissa, että uudistuksen koko on niin iso, että kokonaisarvioinnin tekeminen pidemmälläkin aikavälillä olisi vaikeaa.

Uudistuksen vaikutusten arvioinnissa tulisi syvällisemmin arvioida sen toteuttamisaikataulusta syntyvää riskiä.

Uudistuksen kokonaiskuva on varsin sirpaleinen, mikä vaikeuttaa arviointia. Painotus on ollut vahvasti terveydenhuollon palvelujen arvioinnissa ja niiden asiakasprosesseissa, sosiaalipalvelut ovat hahmottumattomampia ja esim. niiden asettuminen valinnan vapaus-maakunta jakoon epäselvempää.

Asiakasvaikutuksia on kuvattu "normiasiakkaiden" kautta, mutta vaikeasti palvelutarpeeltaan hahmottuvien ja paljon erilaista palvelua tarvitsevien asiakkaiden kohdalta arviointi on vaikeaa, erityisesti sosiaalipalveluissa.

Maakunnan kunnilla ja kuntayhtymillä ei ole tällä hetkellä käytettävissä valinnanvapausmallin edellyttämiä tietojärjestelmiä. Palvelujen järjestäjän tulee tarjota maakunnan asiakkaille sote-palvelujen nettipohjainen haku-/vertailukone. Maakunnan järjestäjäorganisaatiolla tulee olla ICT-järjestelmät, joilla se voi seurata yksittäisten palvelujen volyyymiä ja kustannuksia ajantasaisesti ja tuottajakohtaisesti. Maakunnalla tulee olla lisäksi kyky maksaa palveluntuottajille korvauksia suoritetuista palveluista viipymättä. Edelleen maakunnan tulee rakentaa laatujärjestelmät, joilla se seuraa palveluntuottajille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Tällaiset tulevaisuuden tietojohdamisen edellyttämät tietojärjestelmät toistaiseksi puuttuvat maakuntien valmisteluorganisaatioilta. Valinnanvapauslain 66 §:ssä osavastuu tiedonhallintapalvelujen tuottamisesta annetaan KELA:lle. Merkittäviltä osin valinnanvapauden tietojohdamisen vaatimien tietojärjestelmien perustamis- ja kehittämisvastuu on kuitenkin tekemättä. Ei ole perusteltua, että jokainen maakunta joutuu ratkaisemaan itsenäisesti tämän tietojohdamiseen kytkeytyvän tietojärjestelmäkokonaisuuden. Koordinointivastuu valinnanvapauden edellyttämien ICT-järjestelmien käyttöönotossa tulee olla kansallista vaikka ICT-järjestelmien tuotanto olisikin hajautettua.

Tiedolla johtamisen kehittäminen on perusteltua ja tavoittelemisen arvoista riippumatta siitä, millaisella periaatteellisella järjestelmällä sosiaali- ja terveystaloutta järjestetään ja tuotetaan. Tiedolla johtamista tulee viedä kunnissa, maakunnissa ja valtakunnallisesti eteenpäin, mutta on hyvin todennäköistä, että palvelujen järjestämiseen liittyvät ja tietojohdantamista edellyttävät tehtävät eivät ole otettavissa käyttöön lainsäädännön voimaantulon aikataulussa. Pelkästään tietojohdantamiseen sopivien tietojärjestelmien vertailu ja arviointi sekä tämän jälkeen tietojärjestelmän hankinta hankintalakea noudattaen vie aikaa. Maakunnan on myös varmistettava henkilöstön osaaminen. Maakunnan on mahdollisesti tarjottava täydennyskoulutusta järjestämistehtäviin sekä myös uudenlaiseen palvelutuotantoon siirtyvälle henkilöstölle.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Kunnan merkitys palvelujen tuottajana vähenee merkittävästi.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Suomen terveydenhuollon on arvioitu olevan Euroopan kahdeksanneksi paras. (Lähde Euro Health Consumer Index). Suomi sai kiitosta kustannustehokkuudesta, se sai 288 pistettä 300:sta. Kehitettävää on sen sijaan mm. seuraavissa asioissa: pitkät jonot joihinkin hoitoihin, suun terveydenhuollon rajallinen tarjonta sekä potilaiden itsensä maksamat isot maksut. Myös ennaltaehkäisevien palveluiden ja ylipäätään hoitopääsyn nopeuteen vaikuttaminen on keskeisiä terveydenhuollon menestystekijöitä. Sote-uudistuksen pitäisi onnistuessaan vaikuttaa edellä mainittuihin asioihin: hoitopääsyn nopeuteen, ennaltaehkäisyyn ja kuntoutukseen sekä potilaiden maksusuuteen.

Perustoimeentulotuen siirto Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alusta on osoittanut sen, että jo yhden (hyvinkin teknisluonteisen) palvelun siirto ei ole yksinkertainen asia. Tätäkin muutosta suunniteltiin monta vuotta ja toteutus on osoittautunut ongelmalliseksi asiakkaiden näkökulmasta. Muutokset tarvitsevat siis paljon aikaa, resursseja ja osaamista.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.